

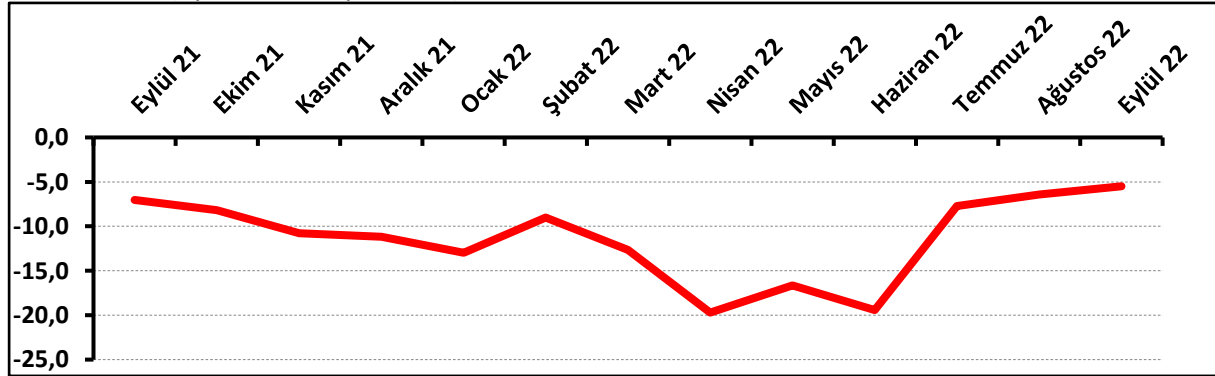
PERAKENDECİLERİN SATIŞ BEKLENTİSİ ARTARKEN, İSTİHDAM BEKLENTİSİ AZALDI

TEPE, Eylül 2022’de bir önceki aya göre 0,9 puanlık, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 1,5 puanlık artışla -5,5 puan değerini aldı. Endeks, Ocak 2021’den bu yana en yüksek değerini alırken negatif seyrini korudu. TEPE anketine katılan perakendecilerden geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumunun kötüleştiğini belirtenlerin oranı Eylül 2022’de yüzde 37,3 iken, önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı yüzde 13,7 oldu. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatında artış bekleyen perakendecilerin oranı ise yüzde 83,1’e yükseldi. “Birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörü Eylül ayında perakende güveni en fazla artan sektör oldu. Bölgeler bazında incelendiğinde ise Eylül ayı perakende güveninde en fazla artış Ortadoğu Anadolu Bölgesi’nde görüldü.

Perakende güveni geçen yıla ve geçen aya göre arttı

TEPE değeri, Eylül 2022’de -5,5 puan değerini alarak geçen yılın aynı dönemine göre 1,5 puan, geçen aya göre 0,9 puan arttı. TEPE değerinin yıllık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu göstergesindeki 3,2 puanlık, önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi göstergesindeki 16,8 puanlık iyileşme etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin üzerinde olduğu yönündeki 15,3 puanlık değişim endekse olumsuz yansıdı.

Şekil-1. TEPE (Eylül 2021 – Eylül 2022)¹

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-12,2	-16,8	-20,0	-29,6	-17,2	-20,6	-16,8	-15,7	-16,1	-12,9	-11,5	-2,0
2021	-15,1	-19,0	-20,3	-15,9	-19,3	-18,3	-17,7	-17,8	-7,0	-8,2	-10,8	-11,2
2022	-13,0	-9,0	-12,7	-19,7	-16,6	-19,4	-7,7	-6,4	-5,5			

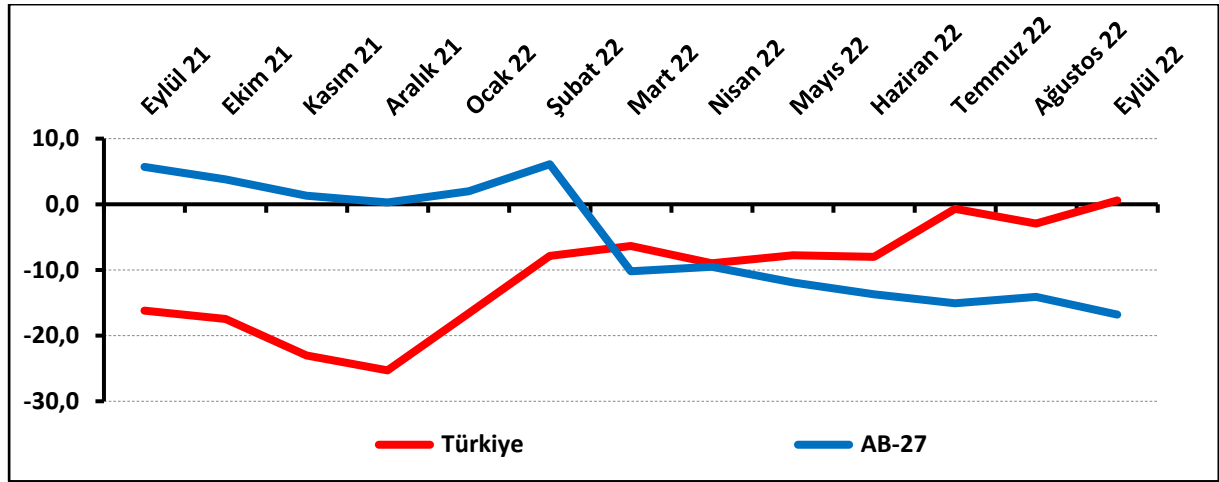
¹ Bültendeki tablo ve grafikler -aksi belirtilmediği sürece- mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakendecilerin geleceğe yönelik satış beklentisi geçen aya ve geçen yıla kıyasla arttı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Eylül 2022’de 0,6 puan oldu ve ilgili alt endeks 2020 yıl sonundan beri ilk kez olumlu değerlendirmelerin daha ağırlıkta olduğu pozitif değer aldı. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 3,6, bir önceki yılın aynı ayına göre 16,8 puan arttı.

Eylül 2022’de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 13,7’si önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 10’u işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 76,3 oldu. İyileşme beklentileri çoğunlukla mevsimsel geçiş ve artan talep durumu, kötüleşme beklentileri ekonomideki kötü gidiş ve fiyatlardaki yükseliş ile gerekçelendirilmiştir.

Şekil-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Eylül 2021 – Eylül 2022)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

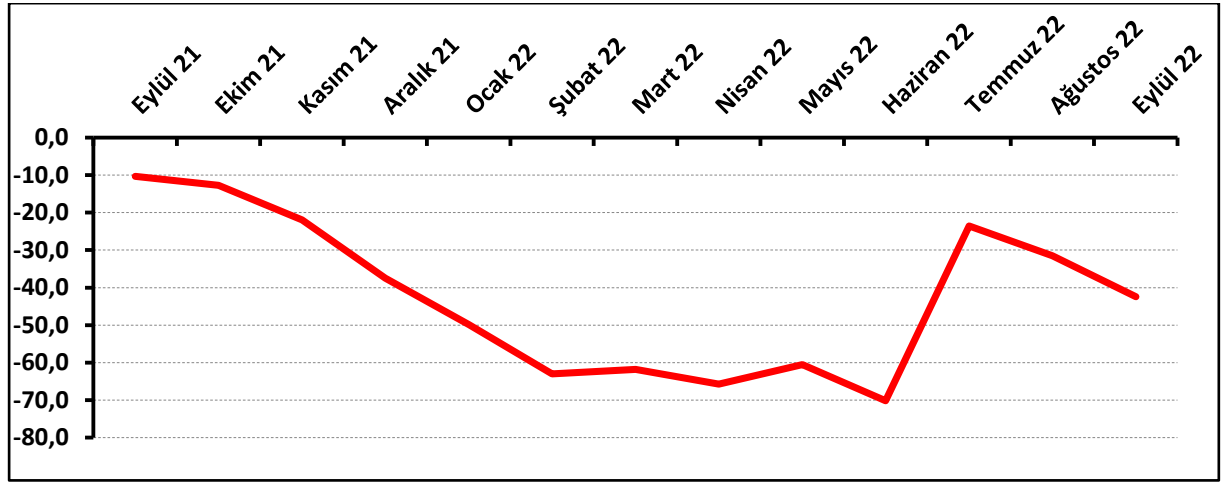
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-0,5	-11,1	-17,8	-40,9	-9,2	-9,6	-11,4	-11,4	-4,9	0,4	4,4	3,5
2021	-5,8	-9,4	-18,4	-13,0	-11,0	-12,6	-9,6	-11,8	-16,2	-17,5	-23,0	-25,3
2022	-16,6	-7,8	-6,3	-9,0	-7,7	-8,0	-0,7	-3,0	0,6			

İşlerin durumuna ilişkin değerlendirmeler kötüleşti

İşlerin (geçen yılın aynı dönemine göre) durumuna yönelik değerlendirmeler, Eylül 2022'de -42,4 puan değerini alarak Ağustos 2022'ye göre 10,9 puan, Eylül 2021'e göre 32,1 puan azaldı.

Eylül 2022'de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 8,6'sı geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 50,1 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 41,2 oldu.

Şekil-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Eylül 2021 – Eylül 2022)

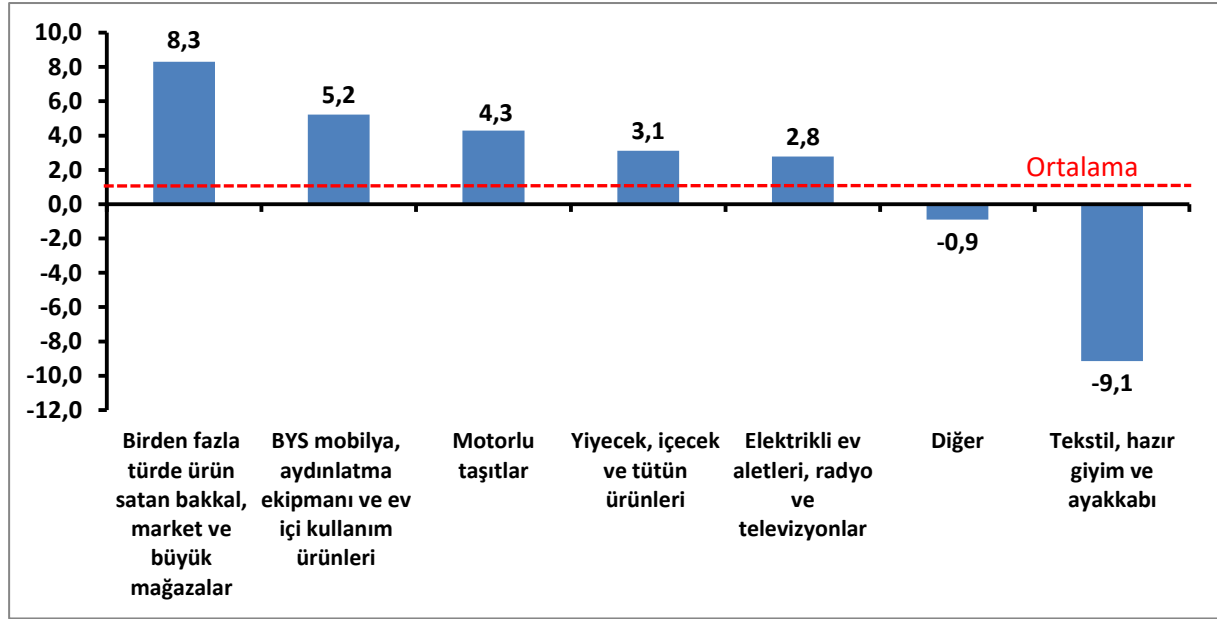
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-37,6	-36,2	-42,8	-64,9	-41,6	-54,2	-41,2	-46,7	-39,7	-37,7	-39,4	-37,9
2021	-41,6	-37,8	-46,1	-42,7	-41,5	-48,4	-44,0	-47,2	-10,3	-12,7	-22,0	-37,4
2022	-49,9	-63,0	-61,8	-65,7	-60,6	-70,2	-23,5	-31,5	-42,4			

Perakende güveni en fazla “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Eylül 2022’de, geçen yılın aynı dönemine göre “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar”, “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “motorlu taşıtlar”, “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” ve “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” sektörlerindeki değişim ortalamasının üzerinde gerçekleşirken, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” ve “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektörleri ise ortalamasının altında değer aldı. Geçen yıla kıyasla perakende güveninin en olumsuz geliştiği sektör “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” oldu.

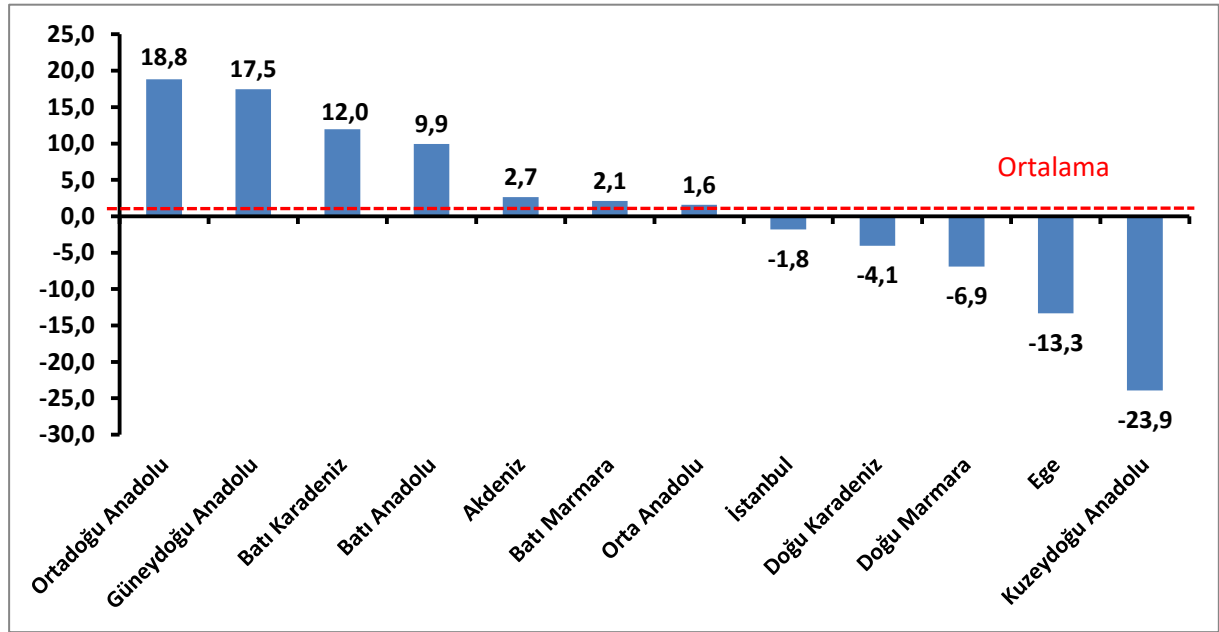
Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE’nin Eylül 2022’de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakende güveni en çok Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde arttı

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Eylül 2022'de, geçen yılın aynı dönemine göre Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Batı Karadeniz, Batı Anadolu, Akdeniz, Batı Marmara ve Orta Anadolu bölgelerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, İstanbul, Doğu Karadeniz, Doğu Marmara, Ege ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde ise ortalamanın altında gerçekleşti. En fazla azalış -23,9 puan ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşandı.

Şekil-5. Bölgeler bazında TEPE'nin Eylül 2022'de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*

* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendede satış beklentisi artarken, istihdam beklentisi azaldı

TEPE anketine soru bazında bakıldığında, Eylül 2022’de, “mevcut stok düzeyi”, “önümüzdeki 3 ayda istihdam beklentisi”, “işlerin geçen yıla göre durumu” ve “gelecek yıl mağaza sayısı beklentisi” dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Eylül 2021’e kıyasla olumlu yönde değişirken, “önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi” ise önemli oranda arttı. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise “mevcut stok düzeyi”, “önümüzdeki 3 ayda istihdam beklentisi” ve “işlerin geçen yıla göre durumu” dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Ağustos 2022’ye kıyasla olumlu yönde değişirken, “önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi” arttı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 09/2021	Endeks 08/2022	Endeks 09/2022	Bir önceki aya göre değişim 09/2022	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 09/2022
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-22,2	-26,8	-19,0	7,8	3,2
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	17,3	10,5	2,0	-8,5	-15,3
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-11,8	-3,4	-1,7	1,7	10,1
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-16,2	-3,0	0,6	3,6	16,8
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-1,0	-2,1	-4,7	-2,6	-3,7
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	47,7	77,2	79,3	2,1	31,6
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-10,3	-31,5	-42,4	-10,9	-32,1
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	5,3	0,9	1,9	1,0	-3,4

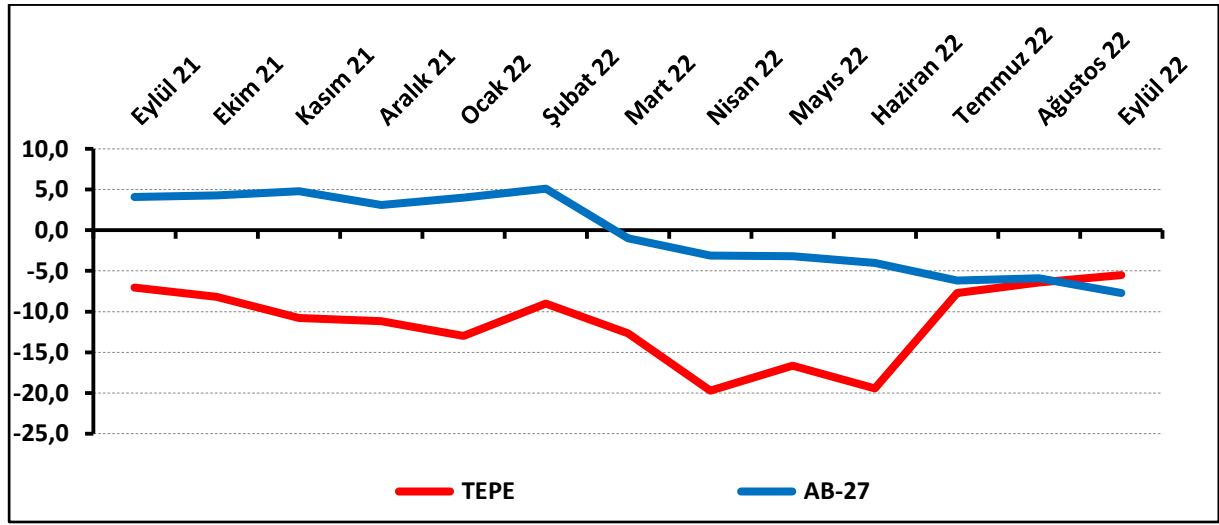
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen yıla kıyasla azaldı

Mart 2022'den bu yana olumsuz görünümü gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Eylül 2022'de de -5,5 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 1,8 puan, geçen yılın aynı dönemine göre ise 11,8 puan azalış yönünde oldu. Öte yandan, TEPE'nin denge değeri tüm aylarda negatif değerli olup, Haziran 2022 itibarıyla gösterdiği yukarı yönlü ivmede yavaşlama kaydedildi.

Şekil-6. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2021 – Eylül 2022)

Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	2,6	2,0	-6,9	-34,3	-32,8	-19,6	-13,0	-8,0	-4,5	-3,0	-9,7	-8,0
2021	-13,4	-14,4	-8,4	-5,0	-2,1	5,4	6,1	6,2	4,1	4,3	4,8	3,1
2022	4,0	5,1	-1,0	-3,1	-3,2	-4,0	-6,2	-5,9	-7,7			

Ağustos 2022'de perakende güveni değişiminde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde, Eylül ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Slovenya oldu. Slovenya'yı İtalya ve Karadağ takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim AB-27'de -11,8 puan, Euro Bölgesi'nde ise -11,6 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde, en yüksek artış Malta'da yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de -1,8, Euro Bölgesi'nde -1,9 puan oldu. Türkiye'nin geçen yıla ve geçen aya göre perakende güvenindeki değişim AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Eylül 2021 ve Ağustos 2022'ye göre)

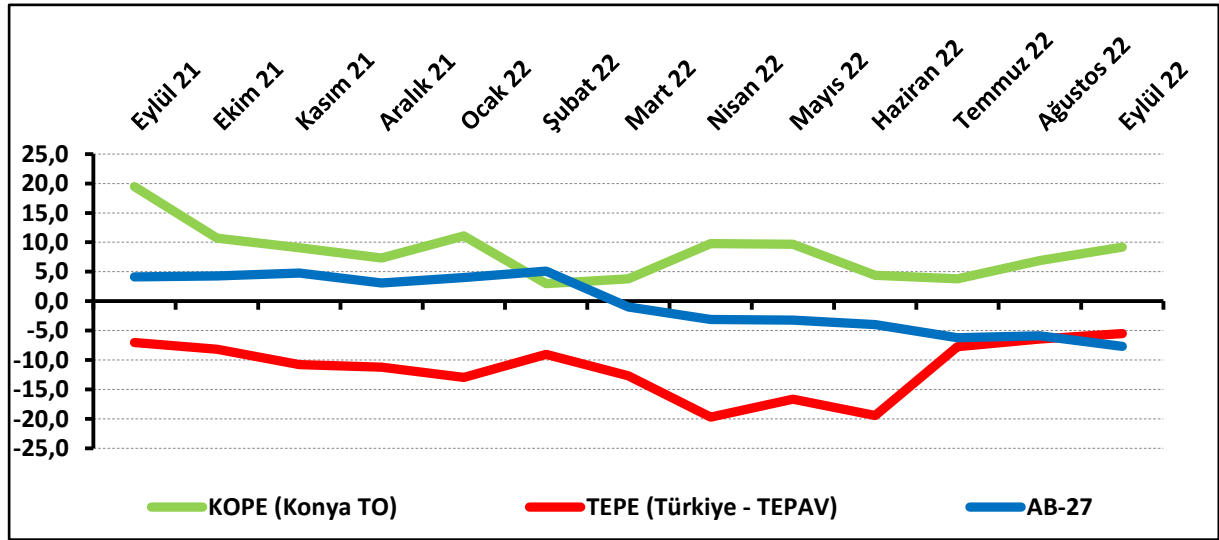
Ülkeler	Eylül 2021'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Ağustos 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Slovenya	6,7	-6,9
İtalya	4,6	-1,6
Karadağ	4,4	5,2
Türkiye	1,5	0,9
Sırbistan	-0,1	1,0
Bulgaristan	-1,5	2,0
Hollanda	-2,5	-6,5
Portekiz	-2,6	-1,5
Polonya	-2,9	-0,4
Fransa	-3,4	-3,4
Romanya	-3,8	-2,7
Belçika	-3,8	-5,2
Arnavutluk	-4,0	2,5
Yunanistan	-4,2	2,9
Slovakya	-4,2	-0,5
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	-4,3	2,2
Letonya	-7,4	1,0
Çek Cumhuriyeti	-7,5	0,0
Makedonya Cumhuriyeti	-9,2	0,7
Macaristan	-9,5	2,2
İspanya	-9,9	-1,1
Euro Bölgesi-19	-11,6	-1,9
AB-27	-11,8	-1,8
Hırvatistan	-14,4	-5,0
Litvanya	-15,7	-1,2
Estonya	-17,4	-3,1
Malta	-22,3	28,4
Danimarka	-23,3	0,9
İrlanda	-24,1	10,7
Almanya	-28,0	-4,3
Finlandiya	-33,3	0,3
İsveç	-33,3	-7,9
Avusturya	-33,7	6,4

*Sıralama Eylül 2021 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Eylül 2022'de geçen yılın aynı dönemine göre 10,3 puan azalırken, bir önceki aya göre ise 2,3 puan artışla 9,2 puan değerini aldı. KOPE, Eylül ayında Türkiye genelinden ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-7. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2021 – Eylül 2022)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-4,4	-2,6	-22,3	-25,9	-9,7	-5,2	-2,9	-16,0	-15,9	-15,7	-16,4	-16,8
2021	-12,1	-10,7	-7,8	-5,9	-7,1	0,1	5,5	7,7	19,5	10,7	9,1	7,3
2022	11,1	3,0	3,8	9,8	9,7	4,4	3,8	6,9	9,2			